

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Bydgoszczy

LBY.411.10.4.2024

Pan
Sławomir Napierała
Burmistrz Miasta i Gminy
Nakło nad Notecią
ul. Ks. Piotra Skargi 7
89-100 Nakło nad Notecią

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/24/009/LBY Działania organów administracji publicznej na rzecz ochrony przed smogiem ze źródeł sektora komunalno-bytowego na terenie województwa kujawsko-pomorskiego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta i Gminy Nakło nad Notecią ¹ ul. Ks. Piotra Skargi 7, 89-100 Nakło nad Notecią
Kierownik jednostki kontrolowanej	Sławomir Napierała, Burmistrz Miasta i Gminy Nakło Nad Notecią ² ,
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania na rzecz ochrony przed smogiem ze źródeł sektora komunalno-bytowego oraz ich skuteczność. 2. Realizacja obowiązków dotyczących kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie powietrza.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2021 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych ³ , z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontrolerzy	Jolanta Szydłowska-Hęsiak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 155/2024 z 15 października 2024 r. Hanna Loch-Klimek, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 157/2024 z 23 października 2024 r.

(akta kontroli str. 1-6)

¹ Dalej: „Urząd” lub „Gmina”.

² Dalej: „Burmistrz”.

³ Czynności kontrolne zakończono 25 lutego 2025 r.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą w Urzędzie rzetelnie identyfikowany był problem jakości powietrza związany z emisją ze źródeł komunalno-bytowych⁶, a rozmieszczona na terenie Miasta i Gminy Nakło nad Notecią sieć sensorów jakości powietrza umożliwiała monitorowanie poziomu jego zanieczyszczeń w czasie rzeczywistym. Gmina podejmowała także prawidłowe działania w celu realizacji postanowień uchwały antysmogowej⁷ oraz wykonania zadań określonych w Programie ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM₁₀, PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu dla strefy kujawsko-pomorskiej⁸. Zidentyfikowała bariery utrudniające pełne wdrożenie tych uchwał oraz podjęła działania mające na celu ich wyeliminowanie. Prawidłowo i rzetelnie prowadziła akcje informacyjno-edukacyjne dotyczące problematyki zanieczyszczenia powietrza oraz promujące wymianę kotłów niespełniających wymagań uchwały antysmogowej i dostępności źródeł finansowania w tym zakresie. Efektem prowadzonej działalności był m.in. wzrost liczby wymienionych niskosprawnych pieców wykorzystujących paliwa stałe na inne niskoemisyjne źródła ciepła, a także spadek liczby dni z przekroczeniami średniodobowymi zawartości pyłu PM₁₀ w powietrzu, spadek stężenia średniego rocznego benzo(a)pirenu⁹ oraz nie odnotowanie w latach 2022-2024 (do końca III kwartału) dopuszczalnego dla roku kalendarzowego przekroczenia stężenia PM_{2,5}. NIK stwierdziła jednak stan problematyczny, zauważając, że podejmowane działania na rzecz wdrożenia uchwały antysmogowej okazały się nie w pełni skuteczne. Na terenie Gminy w dalszym ciągu w użytkowaniu pozostawały 1 403 kotły pozaklasowe (poniżej 3 klasy lub brak informacji, tzw. *kopciuchy*)¹⁰, tj. 47,5% ogólnej liczby użytkowanych kotłów¹¹, chociaż zgodnie z wymaganiami uchwały antysmogowej takie kotły nie powinny być użytkowane na terenie Nakła nad Notecią od 1 stycznia 2024 r. Gmina niezwłocznie reagowała na informacje dotyczące spalania odpadów/paliw stałych nieodpowiedniej jakości w indywidualnych systemach

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Inaczej także „niska emisja” – emisja pyłów i szkodliwych gazów pochodząca z domowych pieców grzewczych i lokalnych kotłowni węglowych. Cechą charakterystyczną niskiej emisji jest to, że zanieczyszczenia są wprowadzane do powietrza ze znacznej ilości źródeł na niewielkiej wysokości ponad powierzchnią ziemi co powoduje wyjątkowo dużą uciążliwość dla środowiska, gdyż zanieczyszczenia gromadzą się wokół miejsca powstawania, a są to najczęściej obszary o zwartej zabudowie mieszkaniowej; emisja ta zmienia się w zależności od zapotrzebowania na ciepło do ogrzewania budynków - zimą jest znacznie większa niż w innych porach roku.

⁷ Uchwała Nr VIII/136/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 czerwca 2019 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw; zmieniona uchwałą Nr XXXV/510/21 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 30 sierpnia 2021 r.

⁸ Przyjętą uchwałą nr LIX/804/23 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2023 r., dalej: „POP” lub „Program”. Program stanowił aktualizację obowiązujących dotychczas Programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz B(a)P dla strefy kujawsko-pomorskiej (określonego uchwałą Nr XXIII/340/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 czerwca 2020 r.) oraz Programu ochrony powietrza dla strefy kujawsko-pomorskiej ze względu na przekroczenie poziomu docelowego i dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} (określonego uchwałą Nr XXXVII/622/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 23 października 2017 r.)

⁹ Dalej: „B(a)P”.

¹⁰ Według stanu na 30 września 2024 r.

¹¹ 2 955 według stanu na 30 września 2024 r.

grzewczych, a Straż Miejska, umiejscowiona w strukturze Urzędu¹², realizowała obowiązki dotyczące kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie powietrza zgodnie z art. 379-382 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska¹³. Jednak w trakcie prowadzonych kontroli strażnicy miejscy nie pobierali próbek popiołu/opalu w celu zweryfikowania przestrzegania zakazu spalania odpadów oraz stosowania paliwa odpowiedniej jakości.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej¹⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania na rzecz ochrony przed smogiem ze źródeł sektora komunalno-bytowego oraz ich skuteczność

Opis stanu faktycznego

Gmina identyfikowała problem jakości powietrza związany z niską emisją. Informacje na ten temat pozyskiwane były z danych dostępnych na stronie Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Bydgoszczy¹⁵. W ramach systemu Państwowego Monitoringu Środowiska na terenie Nakła nad Notecią funkcjonowała stacja pomiarowa (KpNakIWawrzy)¹⁶ należąca do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska¹⁷. Zakres prowadzonego monitoringu obejmował m.in. pomiary pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 w powietrzu, a także B(a)P w pyłe zawieszonym PM10.

(akta kontroli str. 24-25)

Skala zanieczyszczeń powietrza substancjami najbardziej charakterystycznymi dla tzw. *niskiej emisji* w gminie przedstawiała się w latach 2021-2023¹⁸ następująco:

- liczba dni z przekroczeniem średniodobowym zawartości pyłu zawieszonego PM10 w powietrzu w Nakle nad Notecią wynosiła odpowiednio: 45, 30 i 13¹⁹. Tymczasem liczba dni z przekroczeniem tego poziomu nie powinna przekraczać 35 w ciągu roku. Z kolei aktualizacja Dyrektywy AAQD²⁰ zakłada, że dobowe stężenie pyłu PM10 na poziomie 45 µg/m³ nie będzie przekraczane częściej niż 18 raz w ciągu roku od 2030 r. We wskazanym okresie nie odnotowano przekroczenia poziomu dopuszczalnego średniorocznego poziomu stężeń pyłu PM10 tj. 40 µg/m³. Takie parametry jakości powietrza nie gwarantują jednak w przyszłości

¹² Uchwała nr XIII/229/2015 z dnia 27 sierpnia 2015 r. w sprawie umiejscowienia Straży Miejskiej w Nakle nad Notecią w strukturze Urzędu Miasta i Gminy Nakło nad Notecią.

¹³ Dz. U. z 2024 r. poz. 54, ze zm., dalej: „POŚ”.

¹⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁵ [Strona internetowa RWMŚ](#) - dostęp 9 grudnia 2024 r.

¹⁶ Zlokalizowana od 1 stycznia 2021 przy ul. Św. Wawrzyńca (teren Parku 700-lecia). [Dane dotyczące stacji](#) - dostęp 10 grudnia 2024 r.

¹⁷ Dalej: „GIOŚ”.

¹⁸ Według *Rocznych ocen jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim* dostępnych pod [adresem](#) - dostęp 9 grudnia 2024 r; dalej: „raporty”.

¹⁹ Według Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r., w sprawie jakości powietrza i czystego powietrza dla Europy (CAFE) wartość poziomu dopuszczalnego wynosiła 50 µg/m³.

²⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/2881 z dnia 23 października 2024 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (wersja przekształcona) (Dz. U. UE. L. z 2024 r. poz. 2881).

osiągnięcia zakładanego poziomu tej substancji, określonego w nowelizacji Dyrektywy AAQD w wysokości 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (zakładany termin osiągnięcia tego poziomu to 2030 r.) oraz zalecanego od 2021 r. w najnowszych wytycznych WHO²¹ – 15 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;

- w odniesieniu do pyłu zawieszonego PM_{2,5} wartość 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (obowiązujący poziom dopuszczalny dla roku kalendarzowego²²) przekroczona została na stacji pomiarowej w Nakle nad Notecią w 2021 r. przez stężenia średnie roczne (24 $\mu\text{g}/\text{m}^3$). W latach 2022-2023 na żadnej stacji stężenie średnie roczne nie przekroczyło poziomu dopuszczalnego. W raportach wskazano, że w sezonie zimowym, w miarę obniżania temperatury powietrza, stężenia pyłu zawieszonego PM_{2,5} wzrastają, co wskazuje na istotny wpływ emisji pochodzenia energetycznego. Podano, że stężenia średnie z półrocza chłodnego (miesiące I-III, X-XII) w latach 2021-2023 były wyższe niż średnie z półrocza ciepłego (miesiące IV-IX), przy czym w latach 2021-2022 w Nakle nad Notecią były trzykrotnie wyższe. Stężenia pyłu PM_{2,5} odnotowywane na terenie Gminy w ww. okresie nie gwarantują w przyszłości dotrzymania poziomu normatywnego dla tej substancji, określonego w znowelizowanej Dyrektywie CAEF, wynoszącego 10 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ oraz rekomendowanego poziomu wynikającego z najnowszych wytycznych WHO (5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$);
- średnioroczne stężenia B(a)P zawartego w pyłe PM₁₀ odnotowane na stacji pomiarowej w Nakle nad Notecią znacznie przekraczały obowiązującą normę wynoszącą 1 ng/m³ i wynosiły w latach 2021-2023 odpowiednio: 3,89 ng/m³, 3,13 ng/m³, 2,59 ng/m³ i tym samym znacznie przekraczały obowiązującą normę wynoszącą 1 ng/m³. W raportach wskazano, że w przebiegu rocznym stężeń B(a)P najwyższe wartości występują w sezonie grzewczym.

(akta kontroli str. 134-136, 377-468)

W latach 2021-2023 Gmina zakupiła i rozmieściła na swoim terenie dziewięć sensorów do pomiaru w powietrzu pyłów zawieszonych PM₁₀ i PM_{2,5}²³. Wyniki wskazań sensorów dostępne były za pośrednictwem strony internetowej Urzędu²⁴ na platformie, gromadzącej dane z sensorów jakości powietrza²⁵.

(akta kontroli str. 25-26, 134-140)

Problematykę ochrony powietrza Gmina uwzględniła w swoich dokumentach programowych, tj. m.in. w: Programie Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy

²¹ Wytyczne Światowej Organizacji Zdrowia dotyczące jakości powietrza (ang. *WHO global air quality guidelines*); jest to seria publikacji WHO, które zawierają oparte na dowodach, niewiążące zalecenia dotyczące ochrony zdrowia publicznego przed niekorzystnymi skutkami zanieczyszczeń powietrza; najnowsze wytyczne opublikowane zostały w 2021 r.

²² Według Dyrektywy Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r.

²³ W Nakle nad Notecią na Rynku, ul. Ks. Skargi (budynek Urzędu), ul. Wzgórze Wodociągowe (wieża ciśnieniowa), ul. Mrotecka (budynek Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 3) oraz na terenie szkół w Olszewce, Paterku, Występie, Trzeciewnicy i Ślesinie. Dodatkowo na terenie gminy zostały umieszczone dwa czujniki jakości powietrza zakupione przez Powiat Nakielski.

²⁴ [Wyniki wskazań sensorów](#) - dostęp 10 grudnia 2024 r.

²⁵ [Platforma gromadząca dane z sensorów jakości powietrza](#) - dostęp 9 grudnia 2024 r.

Nakło nad Notecią na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2028²⁶, Gminnym Programie Niskoemisyjnym dla Miasta i Gminy Nakło nad Notecią²⁷, Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Nakło nad Notecią na lata 2021-2025²⁸. W dokumentach tych m.in.: dokonano diagnozy przyczyn zanieczyszczenia powietrza oraz określono kierunek i zakres niezbędnych działań mających na celu ograniczenie stopnia zanieczyszczenia, głównie poprzez ograniczenie tzw. niskiej emisji.

(akta kontroli str. 245-271, 276-357)

W okresie objętym kontrolą Gmina współpracowała z podmiotami zajmującymi się jakością powietrza. Zastępca Burmistrza podał, że Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy²⁹ przekazywał informacje o: miejscu, czasie, wielkości i przyczynie przekroczenia zanieczyszczenia na obszarze gminy. Wskazał także na współpracę z Towarzystwem Przyjaciół Nakła nad Notecią oraz Stowarzyszeniem Ekologicznym Ziemi Nakielskiej OIKOS w realizacji projektu pn. „Zintegrowane działania partycypacyjne realizowane przy użyciu nowych technologii na rzecz redukcji emisji komunikacyjnej w Nakle nad Notecią”. W trakcie trwania projektu partnerzy organizowali cykliczne aktywności dla mieszkańców połączone z prelekcjami i warsztatami zwiększającymi świadomość mieszkańców i ich zaangażowanie w tworzenie rozwiązań m.in. w zakresie dbałości o jakość powietrza.

(akta kontroli str. 26-28, 109-128)

1.2. W celu poprawy jakości powietrza na całym obszarze województwa kujawsko-pomorskiego³⁰ Sejmik Województwa, zgodnie z art. 96 ust. 1 POŚ tzw. uchwałą antysmogową, wprowadził zakazy i ograniczenia w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Zgodnie z tą uchwałą od 1 września 2019 r. w całym województwie obowiązywał całkowity zakaz spalania: węgla brunatnego i paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla; mułów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem; paliw w postaci sypkiej, w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu mniej niż 3 mm wynosi więcej niż 15%; biomasy stałej o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20%³¹. W uchwale wskazano ponadto terminy dotyczące konieczności wymiany instalacji³². Ze względu na znaczne przekroczenia jakości powietrza na obszarze Nakła nad Notecią uchwałą Sejmiku

²⁶ Uchwała Nr XVIII/477/2020 Rady Miejskiej w Nakle Nad Notecią z dnia 27 lutego 2020 r.

²⁷ Uchwała Nr XXI/488/2020 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 30 kwietnia 2020 r., zmieniona uchwałą nr XXII/514/2020 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 28 maja 2020 r.

²⁸ Uchwała Nr XL/881/2021 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 30 września 2021 r.

²⁹ Dalej: „WIOŚ”.

³⁰ Dalej: „województwo”.

³¹ W trakcie kontroli użytkownik zobowiązany jest okazać świadectwo jakości paliwa wydane przez sprzedawcę/dostawcę opału.

³² Posiadacze kotłów grzewczych pozaklasowych oraz ogrzewaczy pomieszczeń tj. kominków i pieców kaflowych zobowiązani byli zlikwidować te urządzenia do 31 grudnia 2023 r.; mieszkańcy, którzy korzystają z kotłów grzewczych spełniających wymagania w zakresie emisji zanieczyszczeń na poziomie klasy 3 lub 4 muszą pozbyć się ich do 31 grudnia 2027 r.; od 1 stycznia 2028 r. użytkowane będą mogły być kotły na paliwo stałe, które spełniać będą wymagania normy określone dla kotłów klasy V i ekoprojektu (wymagania ekoprojektu – wymagania dla urządzeń grzewczych na paliwa stałe. Kotły na paliwa stałe wprowadzane do obrotu i do użytkowania w całej Unii Europejskiej będą musiały spełniać wymogi sezonowej efektywności energetycznej i emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń określone w przepisach rozporządzenia Komisji UE).

Województwa z dnia 30 sierpnia 2021 r. wprowadzone zostały dodatkowe obostrzenia, które polegały m.in. na zakazie używania od 1 stycznia 2030 r. wszelkich instalacji na paliwa stałe, w przypadku braku możliwości przyłączenia budynku/lokalu do sieci ciepłowniczej lub gazowej³³. Jako alternatywę dla sieci gazowej czy ciepłowniczej wskazano inne źródła niskoemisyjne lub bezemisyjne, takie jak: kolektory, pompy ciepła lub inne zasilane energią elektryczną.

(akta kontroli str. 45-67, 129-133)

Wdrożenie uchwały antysmogowej było jednym z sześciu działań priorytetowych określonych w POP. Wskazano w tym zakresie m.in.: na konieczność termomodernizacji obiektów budowlanych, rozbudowę i modernizację sieci ciepłowniczych, rozbudowę sieci gazowej, zwiększenie produkcji energii prokonsumenckiej z odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym, weryfikację danych zawartych w bazie Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków³⁴ oraz specjalistyczne doradztwo energetyczne. Pozostałe kierunki działań naprawczych mających na celu ograniczenie niskiej emisji dotyczyły³⁵:

- redukcji emisji zanieczyszczeń ze źródeł o mocy do 1 MW, m.in. poprzez: zastąpienie niskosprawnych urządzeń grzewczych podłączeniem do sieci ciepłowniczej lub urządzeniami opalnymi gazem; prowadzenie działań zmierzających do wymiany niskosprawnych kotłów na paliwa stałe; prowadzenie działań termomodernizacyjnych, tj. docieplenie;
- prowadzenia edukacji ekologicznej m.in. poprzez: prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom zagrożenia dla zdrowia, jakie niesie ze sobą zanieczyszczenie powietrza, w tym wpływ spalania paliw niskiej jakości oraz odpadów na jakość powietrza oraz informowanie o zakazach wynikających z obowiązującej uchwały antysmogowej;
- prowadzenia działań kontrolnych, w tym m.in.: przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów oraz przestrzegania zapisów wynikających z uchwały antysmogowej;
- ograniczania wpływu emisji zanieczyszczeń z transportu drogowego, w tym m.in.: wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza tereny zabudowane, przebudowa i modernizacja dróg, tworzenie sieci ścieżek rowerowych i ciągów ruchu pieszego;
- kształtowania polityki przestrzennej w sposób sprzyjający poprawie stanu jakości powietrza, w tym m.in.: rozbudowę zielonej infrastruktury; wskazywanie w planach zagospodarowania przestrzennego na ograniczenie stosowania systemów grzewczych mających negatywny wpływ na jakość powietrza oraz ograniczeń w zakresie lokalizacji obiektów,

³³ W przypadku dalszego użytkowania kotłów na paliwo stałe, właściciel został zobowiązany do przedstawienia organom uprawnionym do kontroli dokumentów potwierdzających brak możliwości przyłączenia.

³⁴ Dalej: „CEEB”.

³⁵ Realizacja działań została zaplanowana do końca roku 2028.

których funkcjonowanie wpływa na zwiększony ruch samochodowy, np. centra handlowe.

(akta kontroli str. 7-21)

Gmina nie podejmowała współpracy z gminami sąsiednimi w celu ograniczenia niskiej emisji i pełnego wdrożenia uchwały antysmogowej. Zastępca Burmistrza wskazał, że charakter określonych w tym dokumencie kierunków działań nie wymagał podjęcia takiej współpracy.

(akta kontroli str. 28)

Gmina wywiązywała się z realizacji zadań określonych w POP oraz podejmowała działania mające na celu wdrożenie wymagań uchwały antysmogowej, m.in.:

- finansowała przedsięwzięcia związane z wymianą przestarzałych węglowych źródeł grzewczych na nowoczesne urządzenia niskoemisyjne (szczegółowy opis w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w pkt 1.3.);
- przyłączyła się do realizacji programu „Czyste Powietrze”, którego celem była poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych;
- aplikowała o środki w programie „STOP SMOG”, którego celem było wsparcie inwestycji termomodernizacyjnych w gospodarstwach domowych;
- podejmowała działania mające na celu rozwój transportu rowerowego na terenie gminy, w celu poprawy stanu powietrza i ograniczenia zanieczyszczeń powodowanych przez transport drogowy (w 2020 r. zakończyła się inwestycja polegająca na budowie parkingu typu Parkuj i Jedź oraz wdrożono pilotaż w postaci roweru miejskiego³⁶);
- utworzyła strefy ograniczonego ruchu – zakaz wjazdu pojazdów o rzeczywistej masie całkowitej ponad siedem ton na obszarze centrum miasta Nakło nad Notecią;
- dokonywała modernizacji, przebudowy i remontów nawierzchni dróg;
- prowadziła działania promocyjne i edukacyjne mające na celu kształtowanie pozytywnych postaw mieszkańców w zakresie poszanowania energii, możliwości wykorzystywania alternatywnych źródeł energii, korzystania z transportu publicznego oraz prowadzące do zwiększenia świadomości lokalnej społeczności w odniesieniu do negatywnych skutków spalania odpadów w paleniskach domowych (szczegółowy opis w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w pkt 1.7.);
- zwiększała udział zieleni w przestrzeni miasta poprzez współfinansowanie wykonania instalacji pilotażowej zewnętrznej zielonej ściany złożonej

³⁶ W ramach realizacji projektu *Human Smart City* (pilotażowy program Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020), którego głównym celem było zwiększenie zaangażowania mieszkańców i interesariuszy w tworzenie inteligentnych rozwiązań m. in. w zakresie transportu i dbałości o jakość powietrza, dalej: „projekt HSC”.

z roślin antysmogowych³⁷ oraz nasadzenia roślinami jednorocznymi w centrum miasta i drzewami na terenie Gminy;

- monitorowała stan powietrza na terenie gminy (szczegółowy opis w pkt 1.1.);
- prowadziła działania kontrolne, w tym: przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów (szczegółowy opis w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w obszarze *Realizacja obowiązków dotyczących kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie powietrza*).

(akta kontroli str. 29-32, 141, 147-163, 375-376, 480-494, 1225-1230)

Efektem prowadzonych przez Gminę działań były w szczególności:

- poprawa jakości powietrza: w latach 2021-2024 (do końca III kwartału 2024 r.), odnotowywano spadek liczby dni z przekroczeniami średniodobowymi zawartości pyłu PM10 w powietrzu; w 2021 r. było ich 45 - więcej niż przewidują normy (35 dni), a w kolejnych latach odpowiednio: 30, 13 i 11; dla B(a)P we wskazanym okresie odnotowywano spadek stężenia średniego rocznego, odpowiednio: 3,89 ng/m³, 3,13 ng/m³, 2,59 ng/m³ i 1,58; w odniesieniu do pyłu zawieszonego PM2,5 latach 2022-2024 (do końca III kwartału 2024 nie została przekroczona wartość 20 µg/m³ (poziom dopuszczalny dla roku kalendarzowego).
- wzrost liczby wymienionych/zmodernizowanych źródeł ciepła; w latach 2021-2023 odpowiednio: 189, 196 i 242³⁸ (szczegółowe dane w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w pkt 1.3).

Dane dotyczące liczby wymienionych kotłów na paliwa stałe (w których uwzględniano źródła ciepła wymienione w ramach programu „Czyste powietrze”) oraz informacje o całkowitej szacunkowej redukcji emisji poszczególnych substancji w powietrzu w ciągu roku osiągnięte w wyniku realizacji działań naprawczych [Mg/rok]³⁹, zawierane były w sporządzanych przez Gminę okresowych sprawozdaniach z realizacji POP przekazywanych do Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego. W kwestii redukcji emisji Burmistrz wskazał, że na podstawie danych wprowadzonych na platformie sprawozdawczej (Platforma sprawozdawcza POP Urzędu Marszałkowskiego Województwa), system sam przetwarzał te informacje i samodzielnie wyliczał redukcję wielkości emisji poszczególnych substancji w powietrzu w ciągu roku, osiągniętą w wyniku realizacji działania naprawczego⁴⁰.

(akta kontroli str. 25, 128, 144-145, 377-468, 475)

³⁷ Przy budynku Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nakle nad Notecią od strony ul. Bydgoskiej; Przedsięwzięcie zrealizowane w ramach projektu HSC.

³⁸ Liczby uwzględniają źródła ciepła wymienione w ramach programu „Czyste Powietrze”.

³⁹ W sprawozdaniach za lata 2021-2023 (za 2023 r. odrębnie za każde półrocze) wykazano następujące wartości redukcji poszczególnych substancji: PM10 odpowiednio 30,17, 13,36, 4,51 i 13,57; B(a)P odpowiednio 0,015104, 0,006605, 0,002234 i 0,008873; PM2,5 odpowiednio 41,18, 7,75, 2,13 i 10,51.

⁴⁰ Pn. Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych.

W latach 2021-2024 (do końca III kwartału) Gmina nie była kontrolowana przez WIOŚ w zakresie realizacji zadań określonych w POP.

(akta kontroli str. 28)

1.3. Od 2021 r. Gmina pozyskiwała informacje na temat stosowanych na jej terenie systemów grzewczych z bazy CEEB oraz bieżących kontroli Straży Miejskiej. Burmistrz poinformował, że wcześniej korzystano z danych z przeprowadzonej inwentaryzacji źródeł niskiej emisji sporządzonej w ramach wdrażania programu KAWKA (2014-2015)⁴¹ oraz na potrzeby Planu gospodarki niskoemisyjnej (2020-2021)⁴². Dyrektor Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu⁴³ podała, że Gmina jest w stanie samodzielnie generować dane/raporty z bazy CEEB wskazujące na liczbę kotłów według poszczególnych klas i punktów adresowych. Dodała, że z bazy CEEB bezpośrednio nie można pozyskać danych o punktach adresowych, w których jedynym źródłem ciepła jest źródło ciepła na paliwo stałe. Wskazała, że pozyskanie tego typu danych wymaga wygenerowania zestawień i ich dodatkowego przetworzenia.

(akta kontroli str. 144, 175, 323, 543)

W latach 2018-2024 (do końca III kwartału 2024 r.) zlikwidowano łącznie 759 kotłów na paliwa stałe oraz kotłów poniżej klasy 5 i ekoprojekt, w tym: 539 kotłów centralnego ogrzewania⁴⁴, 207 pieców kaflowych, pięć kominków, cztery piece typu „koza” i cztery kuchnie węglowe, w poszczególnych latach:

- 2018 r. – łącznie 127 (89 kotłów co i 38 pieców kaflowych);
- 2019 r. - 50 (31 kotłów co, 17 pieców kaflowych, jeden kominek i jeden piec typu „koza”);
- 2020 r. – 49 (27 kotłów co, 19 pieców kaflowych, jeden kominek, jeden piec typu „koza” i jedna kuchnia węglowa);
- 2021 r. – 196 (154 kotły co, 40 pieców kaflowych, jeden piec typu „koza” i jedna kuchnia węglowa);
- 2022 r. – 169 (133 kotły co, 33 piece kaflowe, dwa kominki, jeden piec typu „koza”);
- 2023 r. – 128 (77 kotłów co, 48 pieców kaflowych, jeden kominek i dwie kuchnie węglowe);
- 2024 r. (do końca III kwartału) – 40 (28 kotłów co i 12 pieców kaflowych).

W dalszym ciągu (według stanu na koniec III kwartału 2024 r.) w użytkowaniu pozostawały łącznie 2 642 kotły poniżej klasy 5 i ekoprojekt (1 403 poniżej klasy 3 lub brak informacji, 650 klasa 3 i 589 klasa 4).

NIK wskazuje na stan problematyczny dotyczący faktu, że na terenie gminy,

⁴¹ Program realizowany w latach 2015-2018. Pozwalał pozyskać dofinansowanie wymiany ogrzewania na terenie miasta Nakło nad Notecią. Głównym celem programu było zmniejszenie narażenia ludności na oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza w strefach, w których występują znaczące przekroczenia dopuszczalnych i docelowych poziomów stężeń tych zanieczyszczeń, w szczególności pyłów PM_{2,5} i PM₁₀ oraz emisji CO₂.

⁴² Inwentaryzacja obejmowała 4 008 budynków mieszkalnych oraz budynki usługowo-przemysłowe znajdujące się na terenie Gminy. W związku z pandemią COVID-19 prowadzona była ankietyzacja bezpośrednio z mieszkańcami/administratorami poszczególnych budynków, dostępna również była ankietę internetowa.

⁴³ Dalej: „Dyrektor WKŚ”.

⁴⁴ Dalej: „kotły co”.

wciąż eksploatowano, według stanu na 30 września 2024 r. 1403 kotły poniżej klasy 3, pomimo że od 1 stycznia 2024 r. w ogóle nie powinny być użytkowane. Przy średnim tempie wymiany kotłów z lat 2018-2023 czas potrzebny na wymianę kotłów pozaklasowych to 16,5 roku, podczas gdy takie kotły nie powinny być użytkowane w gminie od 1 stycznia 2024 r. Dodatkowo czas potrzebny na wyeliminowanie kotłów poniżej ekoprojektu to ponad 31 lat, a takie kotły powinny być wyeliminowane do 1 stycznia 2028 r.

Eliminacja kotłów niespełniających odpowiednich norm jest niezwykle istotna nie tylko ze względu na ochronę środowiska, ale przede wszystkim ze względu na ochronę zdrowia mieszkańców. Gmina jest do tych działań zobligowana, ze względu na fakt, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie spraw ochrony środowiska i ochrony zdrowia, zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 1 i 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym⁴⁵, należy do zadań własnych gminy.

(akta kontroli str. 144)

We wskazanym okresie dokonano wymiany lub zamontowano zamiennie łącznie 691 źródeł ciepła⁴⁶ (w poszczególnych latach odpowiednio: 116, 43, 40, 176, 151, 125 i 40), w tym 328 (47,5%) - zmiana paliwa węglowego na gazowe⁴⁷; 169 (24,4%) - instalacja pompy ciepła⁴⁸; 122 (17,7%) - zmiana kotła na nowy kocioł na biomase spełniający wymagania ekoprojektu, zasilany automatycznie (pellet)⁴⁹; 53 (7,7%) - zmiana kotła na nowy kocioł węglowy spełniający wymagania ekoprojektu, zasilany automatycznie (ekogroszek)⁵⁰; 18 (2,6%) - zmiana ogrzewania na elektryczne⁵¹; jeden (0,1%) - podłączenie do sieci ciepłowniczej.

Burmistrz wskazał, że w latach 2018-2021 były przypadki wymiany kotłów/pieców na paliwo stałe na inne (o wyższym standardzie) źródło ciepła na paliwo stałe. Podał, że we wskazanym okresie było ich łącznie 119 (w kolejnych latach odpowiednio: 40, 18, 11 i 50), z czego 53 dotyczyły wymiany na piec zasilany ekogroszkiem, a 66 na piec zasilany pelletem.

(akta kontroli str. 144-145, 174-175)

Aby wyeliminować z użytkowania kotły pozaklasowe (poniżej klasy 3) zgodnie z wymogami uchwały antysmogowej Gmina w okresie objętym kontrolą kontynuowała uruchomiony w 2009 r. program dotacji dla mieszkańców, którzy modernizowali swoje kotłownie i systemy ogrzewania⁵². Program polegał na

⁴⁵ Dz. U. z 2024 r. poz. 609, ze zm.

⁴⁶ Liczba nie uwzględnia źródeł ciepła wymienionych w ramach programu „Czyste Powietrze”.

⁴⁷ W poszczególnych latach odpowiednio: 71, 24, 29, 106, 37, 42 i 19.

⁴⁸ W poszczególnych latach odpowiednio: dwa, 0, 0, 20, 86, 57 i cztery.

⁴⁹ W poszczególnych latach odpowiednio: 22, osiem, cztery, 32, 20, 21 i 15.

⁵⁰ W poszczególnych latach odpowiednio: 18, 10, siedem, 18, 0, 0 i 0.

⁵¹ W poszczególnych latach odpowiednio: trzy, jeden, 0,0, siedem, pięć i dwa.

⁵² Uchwała nr IV/75/2019 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 31 stycznia 2019 r. w sprawie zasad i trybu przy udzielaniu dotacji celowej na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz kryteriów wyboru inwestycji do finansowania; uchwała nr XLIV/941/2021 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 23 grudnia 2021 r. w sprawie zasad i trybu przy udzielaniu dotacji celowej na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz kryteriów wyboru inwestycji do finansowania, zmieniona uchwała nr XLV/987/2022 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 27 stycznia 2022 r.; uchwała nr LXXV/1407/2023 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 30 listopada 2023 r. w sprawie zasad i trybu przy udzielaniu dotacji celowej na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz kryteriów wyboru inwestycji do finansowania, zmienionej uchwałą nr LXXVII/1483/2024 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 25 stycznia 2024 r.

częściowej refundacji kosztów inwestycji, zależnej od osiągniętego efektu ekologicznego⁵³. W efekcie przeprowadzonych w latach 2021-2024 (do 31 października 2024 r.) naborów wniosków wydatkowano łącznie 1 237,3 tys. zł (w kolejnych latach odpowiednio: 326,8 tys. zł, 391,5 tys. zł, 302,0 tys. zł i 217,0 tys. zł), z czego wymieniono/zmodernizowano łącznie 521 systemów grzewczych (w kolejnych latach odpowiednio: 176, 151, 125 i 69).

Gmina czynnie przyłączyła się również do realizacji Programu „Czyste Powietrze”⁵⁴ (szczegółowy opis w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w pkt 1.7.)

(akta kontroli str. 30-32, 79-107, 475, 1221, 1225-1230)

Gmina dokonała analizy problemu ubóstwa energetycznego na swoim terenie. Burmistrz podał, że w 2020 r. przed złożeniem wniosku o zawarcie porozumienia na współfinansowanie przedsięwzięć niskoemisyjnych przez ministra właściwego do spraw gospodarki, o którym mowa w art. 11c ust. 4 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków⁵⁵ (w ramach programu „STOP SMOG”), oszacowano, że około 100 budynków jednorodzinnych należało do właścicieli, którzy dotknięci byli ubóstwem energetycznym w rozumieniu ww. ustawy. Dodał, że planowane uczestnictwo w tym programie miało zagwarantować pomoc dla tych osób w zakresie przeprowadzenia kompleksowej termomodernizacji budynku oraz wymiany źródła ciepła na niskoemisyjne⁵⁶.

Burmistrz wskazał ponadto, że *funkcjonujący od 2008 r. na terenie gminy program pomocy dla właścicieli nieruchomości, którzy podejmowali działania inwestycyjne polegające na ograniczeniu niskiej emisji poprzez wymianę starych niskosprawnych kotłów, pieców i palenisk zasilanych paliwem stałym na ogrzewanie proekologiczne, nie definiował „ubóstwa energetycznego”, jednakże wynikał on ze świadomości istnienia potrzeby pomocy finansowej właścicielom nieruchomości ze względu na*

⁵³ Wysokość dofinansowania w 2021 r. wynosiła: 1 500 zł w przypadku wymiany starych kotłów i pieców domowych na kotły opalane paliwami stałymi, które spełniają łącznie warunki określone w uchwale lub 2 000 zł w przypadku wymiany starych kotłów i pieców domowych, na ogrzewanie gazowe, olejowe, elektryczne, z wykorzystaniem pomp ciepła lub na zasilanie z miejskiej sieci ciepłowniczej; w latach 2022-2023 2 000 zł w przypadku wymiany starych kotłów i pieców domowych, węglowych na piece ze sterowanym procesem spalania i automatycznym dozowaniem paliwa stałego, zasilanych biomasą (pellet) spełniające wymagania normy PN-EN 303-5:2012 lub ekoprojekt i 2 500 zł w przypadku wymiany starych kotłów i pieców domowych, węglowych na ogrzewanie gazowe, olejowe, elektryczne, z wykorzystaniem pomp ciepła lub na zasilanie z miejskiej sieci ciepłowniczej lub przyłączenia do centralnego kotła gazowego istniejącego w lokalu/budynku; od 1 stycznia 2024 r. 2 000,00 zł w przypadku wymiany źródła ciepła na: fabrycznie nowe kotły ze sterowanym procesem spalania i automatycznym dozowaniem paliwa stałego, zasilanych biomasą (pellet) spełniające wymagania normy PN-EN 303-5:2012 lub zgodne z wymogami ekoprojektu i 2 500,00 zł w przypadku wymiany źródła ciepła na: fabrycznie nowe kotły ogrzewanie gazowe, olejowe, elektryczne, pompy ciepła lub podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej, lub przyłączenia lokalu/lokali do centralnej kotłowni zasilanej kotłem gazowym, pompą ciepła, kotłem co. elektrycznym, kotłem co. ze sterowanym procesem spalania i automatycznym dozowaniem paliwa stałego, zasilanych biomasą (pellet) spełniające wymagania normy PN-EN 303-5:2012 lub zgodne z wymogami ekoprojektu.

⁵⁴ Ogólnopolski program dopłat do wymiany starych pieców oraz docieplenia domów jednorodzinnych - dofinansowanie kompleksowej termomodernizacji budynków oraz wymiany starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła spełniające najwyższe normy. Celem Programu jest walka ze smogiem.

⁵⁵ Dz.U. z 2024 r. poz. 1446, ze zm., dalej: „ustawa o wspieraniu termomodernizacji”.

⁵⁶ Ze względu na przedłużające się procedury nie doszło do podpisania porozumienia.

wysokie koszty tych działań.

(akta kontroli str. 145, 1221)

W okresie objętym kontrolą Gmina nie wdrożyła mechanizmu wsparcia (tzw. programu osłonowego) nastawionego na łagodzenie skutków ekonomicznych przeprowadzonej wymiany kotłów (zwiększenia opłat za ogrzewanie).

(akta kontroli str. 1221)

W Gminie funkcjonowała sieć ciepłownicza Komunalnego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej Sp. z o. o. w Nakle nad Notecią, o łącznej mocy 19,00 MW. Burmistrz podał, że sieć ta w okresie objętym kontrolą nie była rozbudowywana.

Na terenie Gminy działał także zbiorowy systemy ciepłowniczy VEOLIA Energia Poznań S.A. zlokalizowany na terenie miejscowości Paterek z Ciepłownią Paterek o łącznej mocy 19,27 MW. Wskazał ponadto, że budynki wykorzystywane przez Gminę, jej jednostki organizacyjne i spółki gminne posiadały źródła spełniające wymagania uchwały antysmogowej, że są to kotły gazowe, olejowe lub budynki podłączone są do sieci ciepłowniczej. Burmistrz poinformował także, że w latach 2021-2024 (do końca III kwartału) Gmina wykonała zadanie pn. „Przebudowa świetlicy wiejskiej w Karnowie” (ukończone 21 grudnia 2023 r.), w ramach którego zlikwidowano instalację c.o. wraz z kotłem c.o. na paliwo stałe, zamontowano na dachu świetlicy panele fotowoltaiczne, w budynku założono nagrzewnice z funkcją chłodzenia podłączone do jednostki zewnętrznej zasilanej energią elektryczną oraz w toaletach grzejniki elektryczne. Podał, że koszty wymiany systemu ciepłowniczego wraz z wymianą źródła ciepła wyniosły 239,5 tys. zł brutto⁵⁷. Dodał, że Nakielska Administracja Domów Mieszkalnych Sp. z o. o. w Nakle nad Notecią przeprowadziła wymianę źródeł ciepła w mieszkalnych budynkach gminnych za łączną kwotę 127,6 tys. zł brutto.

(akta kontroli str. 145-146, 190-191, 1221-1222, 1401-1438)

1.4. Gmina podejmowała działania w celu identyfikacji barier utrudniających pełne wdrożenie uchwały antysmogowej oraz wykonania postanowień POP związanych z ograniczeniem niskiej emisji. Wśród barier zdiagnozowano m.in. ograniczenia budżetowe, brak wsparcia dla właścicieli budynków wielolokalowych, nieuregulowane kwestie właścicielskie oraz problemy związane ze stanem technicznym budynków. Wskazywano także na niechęć części mieszkańców do zmiany dotychczasowego systemu ogrzewania spowodowaną m.in. ich trudną sytuacją materialną.

W celu wyeliminowania lub ograniczenia zidentyfikowanych barier Gmina m.in.: uruchomiła gminny program wsparcia finansowego i czynnie uczestniczyła w realizacji programu „Czyste Powietrze”, prowadziła działania edukacyjne (szczegółowy opis w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w pkt 1.7.) oraz kontrolne (szczegółowy opis w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w obszarze *Realizacja obowiązków dotyczących kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie powietrza*). Ponadto postanowieniem z 2 listopada 2023 r.⁵⁸ Gmina pozytywnie zaopiniował projekt zmiany uchwały antysmogowej, która wydłużała termin na likwidację pieców i kotłów

⁵⁷ W tym: panele fotowoltaiczne 204,7 tys. zł, nagrzewnice – klimatyzacja 31,4 tys. zł, grzejniki elektryczne 3,4 tys. zł.

⁵⁸ Znak: WKŚ.602.7.2023.

pozaklasowych do 31 grudnia 2029 r., wskazując w uzasadnieniu, że *planowane ujednolicenie terminu wymiany starych źródeł niskiej emisji do 31 grudnia 2029 r. spowoduje osiągnięcie zamierzonych celów poprawy jakości powietrza, jednocześnie uwzględniając warunki społeczno-gospodarcze.*

(akta kontroli str. 29-32, 68-74)

1.5. Według stanu na 30 czerwca 2024 r. baza CEEB w Gminie była wypełniona na poziomie 87,2%⁵⁹. Burmistrz podał, że mieszkańców informowano o obowiązku złożenia deklaracji lub dokonaniu jej zmiany, w przypadku wymiany źródła ciepła oraz sposobu ogrzewania budynku, poprzez artykuły w lokalnej prasie⁶⁰ i na stronie internetowej⁶¹ Urzędu oraz podczas ich wizyt w Wydziale Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu⁶². W odniesieniu do punktów adresowych bez złożonej deklaracji wskazał, że dane adresowe w bazie CEEB nie zawsze są spójne ze złożonymi deklaracjami i w przypadku, kiedy mieszkańiec składał deklarację np. na ul. Łokietka, a w bazie CEEB widnieje pełny adres terytorialny tj. osiedle Władysława Łokietka, to system nie wykrywał takiej deklaracji jako złożonej.

(akta kontroli str. 372, 472, 796-809)

Badanie terminowości i prawidłowości wprowadzenia do bazy CEEB danych z 40 deklaracji⁶³ dotyczących źródeł ciepła i spalania paliw wykazało, że w Urzędzie wprowadzono je w terminie od jednego do 15 dni⁶⁴ od dnia otrzymania deklaracji w formie pisemnej, tj. zgodnie z art. 27g ust. 5 ustawy o wspieraniu termomodernizacji oraz zgodnie ze złożoną deklaracją.

(akta kontroli str. 810-989)

1.6. Kontrole indywidualnych systemów grzewczych pod kątem przestrzegania uchwały antysmogowej i zakazu spalania odpadów realizowane były przez Straż Miejską w Nakle nad Notecią (szczegółowy opis w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w obszarze *Realizacja obowiązków dotyczących kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie powietrza*). Burmistrz poinformował, że w przypadku stwierdzonych w trakcie kontroli nieścisłości pomiędzy danymi wpisanymi do CEEB, a stanem faktycznym, mieszkańcy byli pouczani i zobowiązani do aktualizacji danych dotyczących wykorzystywanych źródeł ciepła.

(akta kontroli str. 32, 146, 170-171, 559-608)

W latach 2021-2024 (do końca III kwartału) do Urzędu wpłynęły trzy skargi dotyczące spalania odpadów/paliw stałych nieodpowiedniej jakości

⁵⁹ Stosunek liczby punktów adresowych z co najmniej jedną złożoną deklaracją do liczby punktów adresowych w gminie. Według danych podanych przez Gminę liczba punktów adresowych – 4 898, liczba punktów adresowych z co najmniej jedną złożoną deklaracją – 4 271 szt. Według danych, pozyskanych (w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK) z Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego w Warszawie (dalej: „GUNB”) poziom wypełnienia bazy CEEB na 1 lipca 2024 r. wynosił 93,6% (liczba punktów adresowych - 4 910, liczba punktów adresowych z co najmniej jedną złożoną deklaracją - 4 594). Dyrektor WKŚ podała, że nie jest możliwe wskazanie przyczyn rozbieżności tych danych.

⁶⁰ „Nasza Krajna” numer 8 z sierpnia 2024 r.

⁶¹ [Komunikat dotyczący CEEB](#) - dostęp 14 listopada 2024 r.

⁶² Dalej: „WKŚ”.

⁶³ Po 10 deklaracji z 2021 r., 2022 r., 2023 r. i 2024 r.

⁶⁴ Z tego 18 deklaracji wprowadzonych zostało do bazy CEEB po jednym dniu od jej złożenia.

w indywidualnych systemach grzewczych. Wszystkie zgłoszone zostały w 2024 r., anonimowo za pośrednictwem portalu GIOŚ „Zgłoś interwencję”⁶⁵. We wszystkich przypadkach Straż Miejska dokonała kontroli palenisk/nieruchomości⁶⁶. W jednej nieruchomości kontrola potwierdziła spalanie w piecu płyt lakierowanych – na mieszkańca nałożono grzywnę w drodze mandatu karnego, w dwóch przypadkach nieprawidłowości nie stwierdzono.

(akta kontroli str. 33, 272-275)

1.7. Urząd prowadził działania promujące wymianę kotłów na paliwa stałe niespełniające wymagań uchwały antysmogowej oraz akcje edukacyjno-informacyjne uświadamiające mieszkańcom zagrożenia dla zdrowia, jakie niesie ze sobą zanieczyszczenie powietrza. Akcje prowadzone przez Gminę miały na celu m. in. informowanie mieszkańców o wymaganiach dla indywidualnych systemów grzewczych określonych w uchwale antysmogowej i POP. Informowano o szkodliwości spalania w piecach odpadów i paliw o niskiej jakości oraz o konieczności złożenia deklaracji o źródłach ciepła. Zachęcano mieszkańców do zmiany systemów ogrzewania mieszkań oraz promowano istniejące mechanizmy finansowania m.in. poprzez: ogłoszenia i artykuły zamieszczane w lokalnej prasie⁶⁷ i na stronie internetowej Urzędu oraz w BIP⁶⁸; informacje przekazywane radnym na sesjach Rady Miejskiej⁶⁹; organizację festynów⁷⁰; spotkań/zebrań sołeckich z mieszkańcami⁷¹; audycje na antenie lokalnego radia.

(akta kontroli str. 990-1123)

W okresie objętym kontrolą w Urzędzie prowadzony był punkt konsultacyjno-informacyjny w zakresie sporządzania wniosków o dofinansowanie oraz rozliczanie zrealizowanych inwestycji w ramach programu „Czyste Powietrze”. Zapewniono⁷² wsparcie merytoryczne dla beneficjentów programu poprzez: udzielanie informacji o programie osobom zainteresowanym złożeniem wniosku o dofinansowanie; wsparcie wnioskodawców w zakresie przygotowania wniosków; zagwarantowanie dla wnioskodawców dostępności przeszkolonego przez WFOŚiGW pracownika Urzędu; zapewnienie stanowiska komputerowego z dostępem do Internetu; przekazywanie do WFOŚiGW wniosków o

⁶⁵ Dotyczyły [1] spalania w piecu lakierowanych płyt, [2] unoszącego się duszącego dymu z komina, [3] spalania śmieci i innych odpadów w domowym piecu.

⁶⁶ Kontrole zostały podjęte w terminie od jednego do 10 dni od dnia zgłoszenia.

⁶⁷ „Nasza Krajna”: Nr 5 z 2 marca 2021 r., Nr 8 z 13 kwietnia 2021 r., Nr 12 z 8 czerwca 2021 r., Nr 23 z 9 listopada 2021 r., Nr 2 z 1 lutego 2022 r., Nr 6 z 29 marca 2022 r., Nr 12 z 21 czerwca 2022 r., Nr 20 z 22 listopada 2022 r., Nr 4 z 2023 r., Nr 9 z września 2023r., Nr 8 z sierpnia 2024 r.

⁶⁸ [Ogłoszenie 1](#), [ogłoszenie 2](#), [ogłoszenie 3](#), [ogłoszenie 4](#), [ogłoszenie 5](#) - dostęp 13 listopada 2024 r.

⁶⁹ Zatwierdzenie w planie pracy Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią na 2021 r., 2022 r., 2023 r. i 2024 r. działań w celu ograniczenia niskiej emisji – uchwała nr XXVIII/617/2020 z 17 grudnia 2020 r., XLIV/943/2021 z 23 grudnia 2021 r.,

⁷⁰ 15 sierpnia 2023 r. „Święto Rzeki Noteć”, 24 września 2023 r. EKO Festyn.

⁷¹ M.in.: 14 marca 2022 r., 8 i 9 lutego 2023 r., 21 marca 2023 r., 20 lutego 2024 r., 12, 17, 19, 27 czerwca 2024 r.

⁷² Zgodnie z porozumieniem zawartym 10 lipca 2019 r. pomiędzy Gminą a Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu, dalej: „WFOŚiGW”, zmienionym aneksem nr 1/2020 z 16 grudnia 2020 r. Porozumienie zawarte zostało na czas realizacji Programu „Czyste Powietrze”, tj. na lata 2019-2029.

dofinansowanie; pomoc wnioskodawcom przy rozliczaniu przyznanego dofinansowania.

(akta kontroli str. 105-107, 990-996, 1124-1172)

Tematyką związaną z ochroną powietrza zajmowało się troje pracowników WKŚ. Jeden z nich obsługiwał bazę CEEB. Pracownicy oraz Dyrektor WKŚ brali udział w szkoleniach i warsztatach mających na celu zdobycie wiedzy m. in.: na temat realizowanych programów oraz rozwiązań technicznych i formalno-prawnych związanych z przedsięwzięciami ograniczającymi emisję z budynków mieszkalnych oraz termomodernizacyjnymi. Jeden pracownik w ramach zawartego porozumienia, brał udział w spotkaniach szkoleniowych prowadzonych przez WFOŚiGW w zakresie programu „Czyste Powietrze”. Dwie osoby ukończyły studia podyplomowe w zakresie zarządzania jakością powietrza w jednostkach samorządu terytorialnego.

(akta kontroli str. 990-996, 1205)

Na terenie gminy działały czujniki jakości powietrza (szczegółowy opis w pkt 1.1.). Mieszkańcy oraz inne osoby przebywające na tym terenie informowani byli o bieżącej jakości powietrza. Sensory pobierały następujące dane pomiarowe: temperatura w stopniach Celsjusza, wilgotność, ciśnienie, stężenie pyłów zawieszonych PM_{2,5} i PM₁₀. Dane o aktualnej jakości powietrza dostępne były na stronie internetowej Urzędu, oraz jak pisał Burmistrz wyświetlane były na tablicy LED ustawionej na płycie Nakielskiego Rynku i na monitorach zamieszczonych na terenach szkół.

(akta kontroli str. 990-996)

1.8. Wydatki na ochronę powietrza w latach 2021-2024 (do końca II kwartału) wyniosły: 1 396,7 tys. zł, 1 454,3 tys. zł, 681,7 tys. zł i 115,0 tys. zł i w kolejnych latach stanowiły odpowiednio: 2,0%, 1,8%, 0,9% i 0,2% dochodów własnych gminy. Zostały poniesione w wysokości:

- 1 068,3 tys. zł⁷³ na wymianę starych niskoemisyjnych kotłów, pieców i palenisk w ramach programu pomocy dla właścicieli nieruchomości, którzy podjęli działania inwestycyjne polegające na ograniczeniu niskiej emisji;
- 718,6 tys. zł na opracowanie kompleksowej dokumentacji projektowej dla ciągów rowerowych w mieście⁷⁴;
- 603,4 tys. zł⁷⁵ na wdrożenie oraz bieżące utrzymanie systemu roweru gminnego⁷⁶;
- 413,9 tys. zł na opracowanie strategii zrównoważonej mobilności dla Nakła nad Notecią⁷⁷;

⁷³ Z tego: 326,8 tys. zł w 2021 r., 391,5 tys. zł w 2022 r., 302,0 tys. zł w 2023 r. oraz 48,0 tys. zł w 2024 r. (według stanu na 30 czerwca 2024 r.).

⁷⁴ W ramach projektu HSC.

⁷⁵ W tym: 408,7 tys. zł – wdrożenie w 2021 r. systemu roweru gminnego oraz 194,7 tys. zł – utrzymanie w latach 2022-2024 (do 30 czerwca) tego systemu.

⁷⁶ W ramach projektu HSC.

⁷⁷ W ramach projektu HSC.

- 239,5 tys. zł na wymianę systemu ciepłowniczego i źródła ciepła w budynku wykorzystywanym przez gminę⁷⁸;
- 141,3 tys. zł na dostawę, montaż oraz usługę operatorską stacji ładowania pojazdów elektrycznych⁷⁹;
- 103,9 tys. zł na montaż, wymianę lub demontaż źródeł ciepła w mieszkalnych budynkach gminnych⁸⁰;
- 88,4 tys. zł na aktualizację strategii rozwoju miasta i gminy wraz z opracowaniem audytu miejskiego⁸¹;
- 57,3 tys. zł na wykonanie i utrzymanie instalacji zewnętrznej zielonej ściany złożonej z roślin antysmogowych.

Na działania edukacyjne i promocyjne mające na celu ograniczenie niskiej emisji w latach 2021-2024 (do końca II kwartału) wydatkowano:

- 114,4 tys. zł na aktualizację Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy wraz z inwentaryzacją źródeł niskiej emisji⁸²;
- 42,7 tys. zł na prowadzenie punktu konsultacyjnego programu „Czyste Powietrze”, w tym m.in.: na spotkania informacyjne, druk materiałów promocyjnych – broszur, ulotek oraz koszty ich doręczenia, zakup tablicy informacyjnej;
- 39,3 tys. zł na zakup, montaż i opłatę abonamentową dla czujników jakości powietrza;
- 16,6 tys. zł na działania edukacyjno-informacyjne prowadzone przez pracowników Urzędu w ramach zakresów obowiązków podczas bezpośrednich spotkań z mieszkańcami na zebraniach wiejskich, samorządów mieszkańców, audycji radiowych, ogłoszeń w lokalnej prasie.

(akta kontroli str. 630, 1219-1447)

W ramach powyższych zadań do 30 czerwca 2024 r. osiągnięto m. in. następujące efekty: zmodernizowano 493 szt. systemów grzewczych w ramach gminnego programu pomocy dla właścicieli nieruchomości; wykonano dokumentację projektową oraz zakupiono i utrzymywano 50 rowerów miejskich; przebudowano system ciepłowniczy w jednym budynku wykorzystywanym przez gminę; wymieniono siedem instalacji co, opracowano dwie dokumentacje projektowe, wykonano demontaż dwóch pieców oraz wykonano montaż jednego kotła elektrycznego wraz z instalacją centralnego ogrzewania w mieszkalnych budynkach gminnych; zamontowano oraz utrzymywano jedną stację ładowania pojazdów elektrycznych; w wiejskiej świetlicy zamontowano panele fotowoltaiczne, nagrzewnice z funkcją chłodzenia podłączono do jednostki zasilanej energią elektryczną oraz zamontowano elektryczne grzejniki.

(akta kontroli str. 1225-1445)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

⁷⁸ Zadanie pn. „Przebudowa świetlicy wiejskiej w Karnowie”.

⁷⁹ W ramach projektu HSC.

⁸⁰ Zadanie zrealizowała Nakielska Administracja Domów Mieszkalnych Sp. z o.o.

⁸¹ W ramach projektu HSC.

⁸² W ramach projektu HSC.

OCENA CZĄSTKOWA

Gmina podejmowała prawidłowe działania w celu zapewnienia realizacji postanowień uchwały antysmogowej oraz wykonania zadań określonych w POP mających na celu ograniczenie niskiej emisji. Zidentyfikowała bariery utrudniające ich pełne wdrożenie oraz uruchomiła program dotacji dla mieszkańców, którzy modernizowali swoje kotłownie i systemy ogrzewania. Podejmowała właściwe czynności, w celu zapewnienia wypełnienia bazy CEEB i rzetelnie prowadziła działania informacyjno-edukacyjne mające na celu kształtowanie pozytywnych postaw mieszkańców w zakresie ochrony powietrza. W efekcie realizowanych działań w okresie objętym kontrolą odnotowywano spadek liczby dni z przekroczeniami średniodobowymi zawartości pyłu PM10 w powietrzu oraz wzrost liczby wymienionych niskosprawnych pieców i kotłów wykorzystujących paliwa stałe na inne niskoemisyjne źródła ciepła, a poziom wypełnienia bazy CEEB przekroczył 80%. NIK stwierdziła jednak stan problematyczny, zauważając, że podejmowane działania na rzecz wdrożenia uchwały antysmogowej okazały się jednak nie w pełni skuteczne. W dalszym ciągu użytkowane były kotły pozaklasowe (poniżej 3 klasy lub brak informacji), chociaż zgodnie z wymaganiami uchwały antysmogowej takie kotły nie powinny być użytkowane na terenie gminy od 1 stycznia 2024 r.

OBSZAR

2. Realizacja obowiązków dotyczących kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie powietrza

Opis stanu faktycznego

W latach 2021-2024 (do końca III kwartału) Straż Miejska przeprowadziła 948 planowych kontroli indywidualnych systemów grzewczych oraz 672 interwencji pod kątem przestrzegania uchwał antysmogowych. W poszczególnych latach objętych kontrolą przeprowadzono odpowiednio: 669, 226, 53, 0 planowych kontroli oraz 177, 51, 422, 22 interwencji. Komendant Straży Miejskiej⁸³ wyjaśnił, że w okresie od 1 stycznia do 30 września 2024 r. Straż Miejska nie przeprowadziła planowych kontroli indywidualnych systemów grzewczych, ponieważ strażnicy realizowali zadania wskazane w zarządzeniu Burmistrza⁸⁴. W tym okresie podejmowane były interwencje w sytuacji spalania odpadów na terenie miasta i gminy. Kontrole indywidualnych systemów grzewczych zaplanowano od listopada 2024 r. tj. po rozpoczęciu sezonu grzewczego.

(akta kontroli str. 631-636)

W Straży Miejskiej określono zasady przeprowadzania kontroli. W ich trakcie funkcjonariusze każdorazowo sprawdzali: rodzaj stosowanego paliwa i pieca, wilgotność drewna oraz świadectwo jakości paliw stałych (certyfikat). Z czynności sporządzany był protokół zgodnie z art. 380 ust. 1-3 POŚ.

Kontrole interwencyjne odnotowywane były w systemie TEN SOFT wspomaganie Dyżurnego Straży Miejskiej i archiwizowane. Komendant wyjaśnił, że były one podejmowane w sytuacji wskazania lub podejrzenia spalania odpadów w danej nieruchomości, w wyniku zgłoszenia mieszkańców do Dyżurnego Straży Miejskiej oraz w wyniku własnych obserwacji funkcjonariuszy pełniących służbę na terenie miasta i gminy.

⁸³ Dalej: „Komendant”.

⁸⁴ Nr 102/2023 z 20 lipca 2023 r.; przeprowadzono 486 kontroli nieruchomości w zakresie spełniania obowiązków przez ich właścicieli/użytkowników udokumentowania opróżniania zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.

(akta kontroli str. 32, 631- 698, 702-795)

Burmistrz upoważnił Komendanta, funkcjonariuszy Straży Miejskiej oraz trzech pracowników WKŚ do wykonywania funkcji kontrolnych z zakresu art. 379 ust. 3 POŚ.

(akta kontroli str. 568-609)

Skład osobowy Straży Miejskiej w okresie objętym kontrolą liczył 9-10 etatów, w tym komendant (1 etat), służba dyżurna (2 etaty), strażnicy miejscy pełniący służbę patrolowo – interwencyjną (6-7 etatów) oraz pomoc administracyjną⁸⁵. Funkcjonariusze pełnili służbę od poniedziałku do piątku w godz. od 6:30 do 22:00 oraz w soboty od 7:00 do 15:00.

Do prowadzenia kontroli indywidualnych systemów grzewczych Straż Miejska posiadała m.in.: certyfikowany wilgotnościomierz służący do pomiaru wilgotności drewna, czujnik tlenu węgla oraz jeden radiowóz.

(akta kontroli str. 559-567, 702-773)

Wydatki w rozdziale 75416 *straż miejska* w latach 2021-2024 (I półrocze) wyniosły: 1 154,6 tys. zł, 1 178,8 tys. zł, 1 186,6 tys. zł, 686,0 tys. zł co stanowiło odpowiednio 0,7%, 0,6%, 0,6% ogółu wydatków Gminy.

(akta kontroli str. 610-629)

Plany kontroli indywidualnych systemów grzewczych ustalał Komendant. Podczas codziennych odpraw strażnicy miejscy prowadzący służbę patrolowo-interwencyjną oraz dyżurni informowani byli o planowanych kontrolach i zadaniach do realizacji. Podczas planowania kontroli indywidualnych systemów grzewczych Straż Miejska nie korzystała z danych zawartych w CEEB ani w deklaracjach o źródłach ciepła lub źródłach spalania paliw. Komendant wskazał, że na podstawie otrzymanych z WKŚ wydruków z CEEB strażnicy miejscy prowadzili kontrole złożonych deklaracji przez osoby, które użytkują pozaklasowe źródła ciepła. W ten sposób następowała weryfikacja na miejscu wszystkich zgłoszonych źródeł ciepła albo sprawdzenie czy wszystkie źródła zostały zgłoszone. Jeżeli dana nieruchomość nie znajdowała się w CEEB, kontrola wskazywała taki obowiązek oraz informowała o konsekwencjach jego niedopełnienia.

(akta kontroli str. 631-676, 1148-1151)

Badanie 20 protokołów kontroli⁸⁶ wykazało, że:

- funkcjonariusze przeprowadzili czynności kontrolne na podstawie upoważnień wydanych przez Burmistrza;
- sprawdzali standard urządzenia grzewczego, w celu zweryfikowania zgodności z wymogami uchwały antysmogowej, za pomocą umieszczonej na piecu tabliczki znamionowej określającej klasę pieca;
- sprawdzali świadectwo jakości pali stałych (certyfikat) i/lub wilgotność drewna przy pomocy certyfikowanego wilgotnościomierza;
- w każdym przypadku dokonywano weryfikacji zgłoszonych źródeł ciepła - nie stwierdzono konieczności aktualizacji bazy CEEB;

⁸⁵ Na 1/3 etatu w 2021 i 2022 r. 1/4 etatu w 2023 r. oraz 1/2 w 2024 r.

⁸⁶ Po pięć z każdego roku okresu objętego kontrolą.

- w żadnym z kontrolowanych przypadków nie pobrano próbki popiołu/opalu do analizy; Komendant poinformował, że Straż Miejska nie pobierała i nie pobiera próbek popiołu do analizy w celu zweryfikowania przestrzegania zakazu spalania śmieci oraz stosowania paliw odpowiedniej jakości (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*);
- w jednym przypadku nałożono mandat karny za spalanie odpadów;
- w żadnym przypadku nie skierowano sprawy do sądu.

(akta kontroli str. 635, 677-698)

W wyniku przeprowadzonych w latach 2021-2024 (do końca III kwartału) kontroli indywidualnych systemów grzewczych, w tym spalania odpadów, poprawy jakości powietrza funkcjonariusze:

- w 59 przypadkach zastosowali pouczenie, w tym w kolejnych latach odpowiednio: 34, 14, pięć, sześć;
- wystawili 128 mandatów karnych na łączną kwotę 27,2 tys. zł, z tego: 61 w 2021 r. na kwotę 13,7 tys. zł, 46 w 2022 r. na kwotę 8,7 tys. zł, 12 w 2023 r. na kwotę 2,7 tys. zł oraz dziewięć w 2024 r. na kwotę 2,1 tys. zł;
- skierowali jeden wniosek o ukaranie - wykroczenie z art. 334 POŚ z związku z art. 96 POŚ i § 4 ust. 1 pkt 4 uchwały antysmogowej. W wyroku sąd rejonowy nałożył karę grzywny w wysokości 0,7 tys. zł.

Burmistrz wskazał, że Straż Miejska nie prowadziła oceny skutków nakładanych sankcji karnych wobec sprawców ujawnionych wykroczeń.

(akta kontroli str. 631-636, 699-773, 1452-1455)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W trakcie przeprowadzanych kontroli indywidualnych systemów grzewczych strażnicy miejscy nie pobierali próbek popiołu/opalu do analizy w celu zweryfikowania przestrzegania zakazu spalania odpadów oraz stosowania paliwa odpowiedniej jakości, co NIK uznała za działanie nierzetelne.

(akta kontroli str. 635, 677-698)

Komendant wskazał, że funkcjonariusze nie pobierali próbek do badania, ponieważ nie jest to obligatoryjna czynność, jaką należy wykonać podczas prowadzonej kontroli. Dodał, że w każdej sytuacji, gdy dochodziło do ujawnienia spalania odpadów, strażnicy miejscy prowadzili czynności wyjaśniające w sprawie zgodnie z wytycznymi wskazanymi w ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia⁸⁷. Ponieważ żadne ujawnione wykroczenie w zakresie spalania odpadów nie budziło wątpliwości zarówno u strażników miejskich, jak też u sprawcy procedury, nie zachodziła konieczność dodatkowego udowadniania popełnionego wykroczenia.

(akta kontroli str. 1148-1450)

Zgodnie z wyjaśnieniami Burmistrza Straż Miejska w toku kontroli indywidualnych systemów grzewczych nie pobierała próbek popiołu do analizy,

⁸⁷ Dz. U. z 2024 r. poz. 977.

ponieważ nie wystąpiła taka konieczność. Dodał, że procedura pobierania próbek popiołu może być czynnością fakultatywną, która można wykonać podczas prowadzonej kontroli zgodnie z art. 379 POŚ w celu udowodnienia naruszenia norm prawnych. Wskazał ponadto, że Urząd nie zawarł umowy na usługi badania popiołów z palenisk domowych i nie podejmował działań na taką okoliczność.

(akta kontroli str. 1452-1455)

NIK przyznaje, że obecnie brak jest przepisu nakazującego pobranie do analizy próbek popiołu z paleniska. Skoro jednak samo przeprowadzanie kontroli przestrzegania i stosowania uchwał antysmogowych jest obowiązkiem, a nie tylko uprawnieniem organów wskazanych w art. 379 ust. 1 POŚ, to również podjęcie wszystkich czynności niezbędnych do rzetelnego przeprowadzenia kontroli jest takim wymaganiem objęte. Także przeprowadzenie badań próbek popiołu, w szczególności, gdy występuje podejrzenie, że kontrolowany spala odpady lub paliwo zakazane w świetle obowiązującej uchwały antysmogowej. Wskazać też należy, że mimo, iż ujawnione dotychczas przez Straż Miejską wykroczenia w zakresie spalania odpadów nie budziły wątpliwości, to nie znaczy, że w trakcie kolejnych kontroli takie się nie pojawiają. NIK zauważa, że przez brak chociażby losowego pobierania próbek popiołu z paleniska strażnicy miejscy pozbawiają się możliwości wykrycia spalania paliw stałych o nieodpowiednich parametrach, które mają negatywny wpływ na jakość powietrza.

OCENA CZĄSTKOWA

Straż Miejska prawidłowo prowadziła kontrole indywidualnych systemów grzewczych. Funkcjonariusze posiadali stosowne upoważnienia wydane przez Burmistrza, a w przypadku stwierdzonych nieprawidłowości stosowali odpowiednie sankcje karne. Jednak kontrolujący w trakcie kontroli nie pobierali do badania próbek popiołu/opalu w celu zweryfikowania przestrzegania zakazu spalania śmieci oraz stosowania paliwa odpowiedniej jakości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Wnioski	Rozważenie pobierania i badania próbek popiołu/opalu, w prowadzonych kontrolach indywidualnych systemów grzewczych.
Uwagi	Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono i opatrzone podpisem własnoręcznym w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje *prawo zgłoszenia* na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury w Bydgoszczy. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie

z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania
wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Bydgoszcz, 5 marca 2025 r.

Kontrolerzy

(-) Jolanta Szydłowska-Hęsiak
Główny specjalista kontroli
państwowej

(-) Hanna Loch-Klimek
Specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Bydgoszczy

p. o. Dyrektor
(-) Tomasz Sobecki